

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ

Кафедра бізнес - адміністрування і менеджменту зовнішньоекономічної діяльності

**Кваліфікаційна робота
бакалавра**

на тему: «Управління інноваційним розвитком
підприємства-суб'єкта зовнішньоекономічної
діяльності ПраТ «Дніпроспецсталь»»

Виконав: студент 5 курсу, групи б. 0739-зед-з
спеціальності 073 менеджмент освітньої програми
менеджмент зовнішньоекономічної діяльності

Кулініч К. Д.

Керівник: доцент кафедри бізнес-адміністрування і
менеджменту зовнішньоекономічної діяльності,

доктор наук державного управління, доцент

Олійник О.М.

Рецензент: завідувач кафедри бізнес-адміністрування і
менеджменту зовнішньоекономічної діяльності,

доктор наук з державного управління, професор

Бікулов Д. Т.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет менеджменту _____

Кафедра бізнес-адміністрування і менеджменту зовнішньоекономічної діяльності

Освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавр

спеціальність 073 Менеджмент

Освітня програма Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

Д. Т. Бікулов

« ____ » _____ 2024 року

**З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ БАКАЛАВРА**

Кулініч Кирило Данилович

1 . Тема роботи «Управління інноваційним розвитком підприємства-суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності ПраТ «Дніпроспецсталь»

керівник роботи: Олійник О. М. доцент кафедри бізнес-адміністрування і менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, доктор наук державного управління.

затверджені наказом ЗНУ від 27. 12. 2023 року № ____ 2227-с

2 . строк подання студентом роботи 25. 05. 2024 р.

3 . Вихідні дані до роботи навчальні посібники, монографії, періодичні та аналітичні вітчизняні та зарубіжні матеріали, фінансова звітність підприємства, інтернет ресурси

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

1.ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВ

2.ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ГОЛОВНИЙ КОМПОНЕНТ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

5 . Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

8 таблиць

6 рисунків

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Олійник О. М.		
2	Олійник О. М.		

7. Дата видачі завдання _____ 01. 04 . 2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	строк виконання етапів роботи	Примітка
1 .	Затвердження теми кваліфікаційної роботи у наукового керівника.	01 . 04 . 2024	
2 .	Затвердження змісту роботи.	02 . 04 . 2024	
3 .	Огляд літератури за темою кваліфікаційної роботи.	03 . 04 . 24-13 . 04 . 24	
4 .	Розробка чернетки I розділу кваліфікаційної роботи.	14 . 04 . 24-23 . 04 . 24	
5 .	Написання I розділу кваліфікаційної роботи.	24 . 04 . 24-31 . 04 . 24	
6 .	Збір розрахунково-аналітичного матеріалу за темою.	01 . 05 . 24-21 . 05 . 24	
7 .	Розробка чернетки II розділу кваліфікаційної роботи.	22 . 05 . 24-20 . 05 . 24	
8 .	Написання II розділу кваліфікаційної роботи.	21 . 05 . 24-29 . 05 . 24	
9 .	Оформлення кваліфікаційної роботи згідно вимог.	30 . 05 . 24-08 . 06 . 24	
10 .	Попередній захист кваліфікаційної роботи.	09 . 06 . 2024	
11 .	Проходження нормоконтролю.	10 . 06 . 24-20 . 06 . 24	
12 .	Подання кваліфікаційної роботи на кафедру.	25 . 06 . 2024	
13 .	Захист кваліфікаційної роботи.	червень 2024	

студент

(підпис)

К. Д. Кулініч

(ініціали та прізвище)

Керівник роботи

(підпис)

О. М. Олійник

(ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер

(підпис)

Т. М. Магомедова

(ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційної роботи бакалавра: «Управління інноваційним розвитком підприємства-суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності ПрАТ «Дніпроспецсталь»: 55 сторінки, 8 таблиці, 2 рисунки. Перелік посилань нараховує 25 найменування.

Предмет дослідження: інноваційний розвиток підприємства зовнішньоекономічної діяльності.

Об'єкт дослідження: ПрАТ «Дніпроспецсталь».

Мета кваліфікаційної роботи: визначення та розробка оптимальних методів управління інноваційним розвитком на підприємстві.

Методи дослідження: описовий, порівняльний, аналітичний, табличний, графічний, балансовий, метод статистичного аналізу, групування та узагальнення даних, експертних оцінок.

Актуальність теми: У контексті глобалізації та зростаючої конкуренції, інноваційний розвиток є вирішальним для забезпечення сталого росту та розширення ринкових позицій підприємства. ПрАТ «Дніпроспецсталь» стикається з необхідністю постійного оновлення технологій та підходів до управління, щоб залишатися конкурентоспроможним на міжнародній арені.

Практична значущість: результати дослідження можуть бути використані керівництвом ПрАТ «Дніпроспецсталь» для оптимізації процесів управління інноваціями та підвищення ефективності виробництва. Крім того, вони можуть слугувати основою для подальших наукових розробок у сфері управління інноваційним розвитком підприємств.

СИСТЕМА, МЕНЕДЖМЕНТ, КОНКУРЕНЦІЯ, ПРОДУКТИВНІСТЬ,
ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ, ІНОВАЦІЇ, РОЗВИТОК ПРАТ
«ДНІПРОСПЕЦСТАЛЬ».

ABSTRACT

Bachelor's qualification work: «Management of innovative development of the enterprise-subject of foreign economic activity of PJSC "Dneprospetsstal»: 55 pages, 8 tables, 2 figure. The list of references includes 25 items.

Subject of research: innovative development of the enterprise of foreign economic activity.

Object of research: PJSC «Dneprospetsstal».

Purpose of the qualification work: to determine and develop optimal methods for managing innovative development at the enterprise.

Research methods: descriptive, comparative, analytical, tabular, graphical, balance sheet, statistical analysis, grouping and generalization of data, expert opinions.

Relevance of the topic: In the context of globalization and growing competition, innovative development is crucial for ensuring sustainable growth and expanding the market position of the enterprise. PJSC Dneprospetsstal faces the need to constantly update technologies and management approaches to remain competitive in the international arena.

Practical significance: the results of the study can be used by the management of PJSC «Dneprospetsstal» to optimize the processes of innovation management and increase production efficiency. In addition, they can serve as a basis for further scientific developments in the field of management of innovative development of enterprises.

SYSTEM, MANAGEMENT, COMPETITION, PRODUCTIVITY, FOREIGN
ECONOMIC ACTIVITY, INNOVATION, DEVELOPMENT
«DNEPROSPETSSTAL»

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ,
СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ

Прат-Приватне Акціонерне Товариство

PJSC- Public Joint Stock Company- Публічне Акціонерне Товариство

R&D-Research And Development- Дослідження Та Розвиток

KPI-Key Performance Indicators- Ключові Показники Ефективності

КПЕ- Використання Ключових Показників Ефективності

ROI- Return On Investment- Рентабельність Інвестицій

NPV- Net Present Value- Чиста Поточна/Приведена Вартість

IRR- Internal Rate Of Return- Внутрішня Норма Прибутку

Ксв-Корпоративна Соціальна Відповідальність

CRM- Customer Relationship Management-Управління Відносинами З

Клієнтами

SWOT- Strengths (Сильні Сторони), Weaknesses (Слабкі Сторони),

Opportunities (Можливості), Threats (Загрози)

ERP- Enterprise Resource Planning System-Планування Ресурсів

Підприємства

CRM- Customer Relationship Management-Управління Відносинами З

Клієнтами

ЗМІСТ

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ БАКАЛАВРА.....	2
ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СКОРОЧЕНЬ, СИМВОЛІВ ТА ОДИНИЦЬ.....	6
РЕФЕРАТ.....	5
АВСТРАСТ.....	6
ВСТУП.....	8
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА	10
1.1 Ключові поняття інноваційного розвитку.....	10
1.2 Сучасні організаційні форми інноваційного розвитку.....	14
1.3 Методи визначення ефективності впровадження інновацій на підприємстві.....	17
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПРАТ «ДНІПРОСПЕЦСТАЛЬ»	22
2.1 Загальна характеристика підприємства.....	22
2.2 Аналіз ЗЕД підприємства.....	27
2.3 Оцінка ефективності та розробка стратегії інноваційного розвитку підприємства	30
2.4 Напрямки вдосконалення системи інноваційного розвитку «Дніпроспецсталь».....	37
ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ.....	53
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ.....	55

ВСТУП

У сучасному світі інновації є ключовим фактором успіху підприємств, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність. ПрАТ «Дніпроспецсталь», яке є одним з лідерів української металургійної промисловості, не є винятком. Управління інноваційним розвитком такого підприємства вимагає глибокого аналізу та розробки ефективних стратегій.

Предмет дослідження: інноваційний розвиток підприємства зовнішньоекономічної діяльності.

Об'єкт дослідження: ПрАТ «Дніпроспецсталь».

Мета кваліфікаційної роботи: визначення та розробка оптимальних методів управління інноваційним розвитком на підприємстві.

Методи дослідження: описовий, порівняльний, аналітичний, табличний, графічний, балансовий, метод статистичного аналізу, групування та узагальнення даних, експертних оцінок.

Актуальність теми: У контексті глобалізації та зростаючої конкуренції, інноваційний розвиток є вирішальним для забезпечення сталого росту та розширення ринкових позицій підприємства. ПрАТ «Дніпроспецсталь» стикається з необхідністю постійного оновлення технологій та підходів до управління, щоб залишатися конкурентоспроможним на міжнародній арені.

Практична значущість: результати дослідження можуть бути використані керівництвом ПрАТ «Дніпроспецсталь» для оптимізації процесів управління інноваціями та підвищення ефективності виробництва. Крім того, вони можуть слугувати основою для подальших наукових розробок у сфері управління інноваційним розвитком підприємств.

Завдання дослідження:

- аналіз сучасного стану інноваційного розвитку ПрАТ «Дніпроспецсталь».
- вивчення теоретичних основ управління інноваціями.

- розробка стратегічних напрямів підвищення ефективності інноваційного розвитку.
- оцінка впливу інновацій на конкурентоспроможність підприємства.

Ця кваліфікаційна робота спрямована на вирішення актуальних завдань управління інноваційним розвитком, що має важливе теоретичне та практичне значення для підприємства зовнішньоекономічної діяльності, як ПрАТ «Дніпроспецсталь».

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Ключові поняття інноваційного розвитку

Інновації є рушійною силою економічного зростання, соціального прогресу та глобальної конкурентоспроможності. У сучасних умовах прагнення до інноваційного розвитку стало необхідним як для країн, так і для організацій і приватних осіб. В основі інноваційного розвитку лежить процес впровадження нових ідей, методів, продуктів або послуг, які створюють цінність. Це не просто винаходи, які охоплюють успішне впровадження та комерціалізацію нових концепцій. Інновації проявляються в різних формах: технологічні прориви, організаційні практики та соціальний прогрес. Вони охоплюють широкий спектр областей - від науки і техніки до бізнесу і державної політики.

Креативність служить каталізатором інновацій, забезпечуючи основу для появи нових рішень. Творчість передбачає генерування оригінальних ідей, думок та прозрінь, які кидають виклик традиційному мисленню та сприяють змінам. Розвиток культури творчості серед людей та організацій сприяє створенню інноваційного середовища, в якому процвітають експерименти, ризик та співпраця.

Ефективні технічні, організаційні та економічні нововведення неодмінно призводять до помітних позитивних змін у соціальних процесах на підприємствах, а все зростаюча актуалізація нагальних завдань соціального характеру ініціює їх розв'язання за допомогою нових організаційно-технічних і економічних рішень [9].

Дослідження та розробки є рушійною силою технологічних інновацій та наукового прогресу. Дослідницька діяльність спрямована на систематичні дослідження, експериментування та дослідження, спрямовані на поглиблення знань і розробку нових технологій, продуктів і процесів. Інвестиції вдослідження

та розробки не тільки стимулюють інновації, алей підвищують конкурентоспроможність країни та сприяють економічному зростанню шляхом створення інтелектуальної власності та підготовки кваліфікованої робочої сили.

Інноваційний розвиток підприємства це розгортання інноваційного процесу, впровадження нововведень (найчастіше технічного технологічного характеру).

Інноваційний розвиток підприємства – це основний інноваційний процес, а й розвиток системи чинників та умов, необхідні його здійснення, тобто інноваційного потенціалу [1].

Підприємництво відіграє важливу роль у перетворенні інноваційних ідей у відчутні результати. Підприємці виступають провідниками змін, виявляючи ринкові можливості, мобілізуючи ресурси і сприяючи комерціалізації інноваційних рішень. Вони керують ризиками, долають труднощі та отримують вигоду від потрясінь, тим самим сприяючи динамізму економіки та інклюзивному зростанню.

Синергія між підприємництвом та інноваціями лежить в основі динамічної екосистеми стартапів та процвітаючої економіки.

Технічний прогрес є наріжним каменем інноваційного розвитку, який змінює промисловість, економіку та суспільство. Прориви в області інформаційних технологій, біотехнологій, нанотехнологій та інших областях стали каталізаторами безпрецедентного прогресу і перетворень. Але інновації також витісняють традиційні галузі, переосмислюючи соціально-економічну динаміку, кидаючи виклик усталеним нормам і руйнуючи їх. Прийняття технологічних змін з урахуванням соціальних наслідків є необхідною умовою для використання їх трансформаційного потенціалу.

В економічній теорії виокремлюють науково-технічний, виробничий, трудовий, експортний, природно-ресурсний потенціали. Узагальнено під потенціалом прийнято розуміти здатність господарюючого суб'єкта найбільш ефективно реалізувати те або інше функціональне завдання при максимальному використанні наявних економічних ресурсів [19].

У міру зростання глобальних проблем, таких як зміна клімату, виснаження ресурсів і погіршення стану навколишнього середовища, стійкі інновації стають актуальним завданням. Вони включають розробку та прийняття рішень, які пов'язують економічне зростання із збереженням навколишнього середовища та соціальною справедливістю. Стійкі інновації включають технології відновлюваних джерел енергії, екологічно чисті продукти, моделі економіки замкнутого циклу та «зелені» методи, які сприяють сталому розвитку та зменшують вплив на навколишнє середовище. Інтеграція принципів сталого розвитку в інноваційний процес необхідна для побудови більш стійкого та справедливого майбутнього.

Відкриті інновації означають відхід від традиційної моделі закритих інновацій та зосередження уваги на співпраці, обміні знаннями та спільній творчості за межами організації. Вони визнають, що цінні ідеї та досвід існують як в організації, так і за її межами, і їм потрібен більш комплексний підхід до інновацій. Екосистема відкритих інновацій включає партнерські відносини між компаніями, науково-дослідними інститутами, державними установами та громадами, що сприяють обміну ідеями, ресурсами та можливостями. Відкритість та співпраця підвищують потенціал інновацій, прискорюють навчання та сприяють колективному вирішенню проблем.

Економічні праці Й. Шумпетера («Теорія економічного розвитку», 1912 р.) відіграли велику роль, адже саме цього ученого вважають фундатором інноваційних теорій розвитку. Він першим ввів термін «інновація», виділив новий чинник розвитку – внутрішні виробничі комбінації, особливу увагу приділяв підприємцю як носію науково-технічного прогресу, а також зробив поділ суб'єктів господарювання на дві категорії – новатори та консерватори [2].

Ефективна політика та підтримуючі екосистеми відіграють ключову роль у створенні умов для процвітання інновацій. Уряди відіграють центральну роль у формуванні інноваційної політики, створюючи стимули, інфраструктуру та регуляторну базу, що заохочує інвестиції, підприємництво та наукові дослідження. Політика, спрямована на заохочення освіти, розвиток навичок та

навчання протягом усього життя, необхідна для формування робочої сили, здатної впроваджувати інновації в різних сферах. Крім того, розвиток культури ризику, толерантності до невдач та захист інтелектуальної власності є ключовими елементами ефективною інноваційної екосистеми.

Таблиця 1. 1 – Інтервал між винаходом і його впровадженням

Відкриття	Рік появи відкриття	Рік практичної реалізації	Інтервал (роки)
1	2	3	4
Фотоапарат	1727	1839	112
Телефон	1820	1876	56
Магнітний запис звуку	1880	1931	42
Радіо	1867	1902	35
Телебачення	1907	1945	38
Синтетичний каучук	1910	1938	30
Радар	1925	1938	13
Синтетичні волокна	1930	1939	9
Атомна бомба	1939	1945	6
Напівпровідники	1941	1951	10
Комп'ютер з пам'яттю	1945	1949	4
Транзистор	1948	1953	5
Інтегральна схема	1958	1961	3
Мікропроцесор	1968		2
Персональний комп'ютер	1972	1974	2

В Україні корпоративне управління знаходиться на початковій стадії розвитку (з точки зору міжнародних стандартів ОЕСР, Всесвітнього банку IFC, S&P, вимог лістингу LSE та NYSE), тому власники недооцінюють важливості соціальної відповідальності і спочатку впроваджують більш прагматичні стандарти корпоративного управління (захист прав і законних інтересів акціонерів, діяльність органів управління і системи внутрішнього контролю, розкриття інформації і фінансова прозорість) [3].

Таким чином, підводячи підсумок, можна сказати, що інноваційний розвиток підприємства - це процес цілеспрямованої та природної зміни стану підприємства, який залежить від інноваційного потенціалу цього підприємства, джерела м'яких інновацій та якісно-нових можливостей для подальшої діяльності підприємства на ринку завдяки застосуванню здатності знаходити нові рішення.

Результатом винаходу є створення якісних можливостей для подальшої діяльності підприємства на ринку, використовуючи здатність знаходити нові рішення та ідеї.

1.2 Сучасні організаційні форми інноваційного розвитку

У сучасному динамічному бізнес-середовищі інновації стали основним фактором конкурентоспроможності та зростання компаній. Здатність до інновацій дозволяє організаціям адаптуватися до мінливих ринкових умов, задовольняти мінливі потреби клієнтів і підтримувати довгостроковий успіх. У цьому есе не тільки досліджується широкий спектр факторів, що впливають на рівень інноваційного розвитку підприємства, а й розглядається, як внутрішні і зовнішні елементи взаємодіють, формуючи результати інноваційної діяльності.

Сьогодні для українських промислових підприємств нерозв'язаною залишається проблема організації виробництва на основі формування інноваційного потенціалу та забезпечення результативності інноваційного процесу [17].

Організаційна культура та лідерство відіграють важливу роль у створенні середовища, що сприяє інноваціям. Культура, яка цінує творчість, готовність до ризику та постійне вдосконалення, дає працівникам можливість генерувати та реалізовувати нові ідеї. Лідери, які підтримують інновації, формулюючи чітке бачення, заохочуючи експерименти та надаючи ресурси та підтримку, створюють умови, необхідні для процвітання інновацій. І навпаки, консервативні або ієрархічні культури можуть стримувати інновації, перешкоджаючи інакомисленню і караючи за невдачі.

Доступ до ресурсів, включаючи фінансові, кадрові та технологічні активи, суттєво впливає на здатність компанії до інновацій. Належне фінансування дозволить вам інвестувати в дослідження та розробки (R&D), придбати передові технології та найняти найкращих професіоналів. Крім того, наявність необхідних компетенцій, таких як технічна експертиза, знання ринку та мережі співпраці,

підвищує здатність організації ефективно впроваджувати інновації. Компаніям необхідно постійно оцінювати і вдосконалювати свою ресурсну базу, щоб зберегти конкурентні переваги на інноваційних ринках.

Динаміка ринку і конкурентне середовище роблять істотний вплив на інноваційну стратегію і пріоритети компанії. Такі фактори, як переваги споживачів, галузеві тенденції, нормативні вимоги та конкурентний тиск, формують попит на інноваційні продукти, послуги та бізнес-моделі. Компаніям необхідно аналізувати зовнішнє середовище, виявляти нові можливості та загрози та коригувати свої інноваційні зусилля відповідно до мінливих потреб ринку. Крім того, розуміння стратегій і позиціонування конкурентів дозволяє організаціям виділятися завдяки інноваціям і залишатися затребуваними на ринку.

Співпраця та партнерські відносини забезпечують доступ до додаткових ресурсів, досвіду та перспектив, тим самим підвищуючи інноваційний потенціал компаній. Стратегічні альянси з постачальниками, замовниками, дослідницькими інститутами та іншими зацікавленими сторонами дозволяють здійснювати обмін знаннями, спільні дослідницькі та інноваційні ініціативи. Використовуючи зовнішні можливості і зв'язки, компанії можуть прискорити темпи впровадження інновацій, скоротити витрати на розробку і знизити ризики. Побудова екосистеми, що сприяє інноваціям і колективному створенню цінності, вимагає розвитку колективного мислення і зміцнення довіри.

Технологічний розвиток та цифровізація змінюють галузь, руйнуючи традиційні бізнес-моделі та відкриваючи нові можливості для інновацій. Такі технології, як штучний інтелект, блокчейн, Інтернет речей і Просунута аналітика, дозволяють компаніям підвищувати операційну ефективність, персоналізувати клієнтський досвід і створювати інноваційні продукти і послуги. Цифрова трансформація дозволяє організаціям використовувати знання, отримані з даних, для автоматизації та швидкого впровадження процесів. Це сприяє постійним інноваціям та гнучкості. Крім того, інвестиції в новітні технології та підвищення

цифрової грамотності співробітників необхідні для того, щоб компанії були готові до майбутнього і були на крок попереду.

Нормативно-правова база та система прав інтелектуальної власності впливають на стимули та обмеження інноваційної діяльності компаній. Нормативна політика, що регулює патенти, авторські права та торгові марки, впливає на захист та комерціалізацію інноваційних ідей та винаходів. Ефективні стратегії інтелектуальної власності дозволяють компаніям захищати свої інтелектуальні активи, забезпечують конкурентну перевагу та отримують вигоду від інвестицій в інновації. Крім того, нормативно-правова база, що заохочує конкуренцію, чесну торговельну практику і галузеві стандарти, заохочує інновації, створюючи рівні умови для гравців і заохочуючи ринкові рішення.

Інновації неминуче супроводжуються такими ризиками, як технологічна, ринкова, фінансова та операційна невизначеність. Компанії повинні впроваджувати ефективні методи управління ризиками для виявлення, оцінки та усунення потенційних недоліків, пов'язаних з інноваційними ініціативами. Балансування ризиків та вигод вимагає інноваційного управління портфелем, диверсифікації інвестицій та стратегічного підходу до планування реагування на надзвичайні ситуації. Крім того, підвищення організаційної стійкості, гнучкості та адаптивності може допомогти компаніям подолати непередбачувані виклики, реагувати на ринкові потрясіння та підтримувати інноваційний імпульс у довгостроковій перспективі.

Теорія диверсифікації визначає інноваційний розвиток підприємства в системі менеджменту підприємства, через визначення стратегії функціонування. Отже, основним фактором впливу на інноваційний розвиток визначається внутрішні фактори впливу на підприємстві [18].

Культура навчання і постійного вдосконалення необхідна для розвитку інноваційного потенціалу компанії. Заохочення зворотного зв'язку, роздумів та експериментів сприятиме розвитку мислення та культури інновацій. Компанії повинні сприймати невдачі як можливість вчитися, святкувати успіх і підтримувати дух цікавості та дослідження. Крім того, створення механізмів

обміну знаннями, міжфункціональної співпраці та міждисциплінарного навчання підвищує ефективність колективного розуму та креативності організації. Надаючи пріоритет навчанню та адаптивності, компанії можуть випереджати конкурентів у сфері інновацій та забезпечувати стійке зростання в умовах, що постійно змінюються.

Інновації стали вирішальним фактором конкурентоспроможності та довгострокової стійкості підприємств у різних галузях. У сучасному динамічному та швидкоплинному бізнес-середовищі компанії повинні постійно впроваджувати інновації, щоб залишатися на крок попереду, адаптуватися до мінливих вимог ринку та використовувати нові можливості. Однак інновації - це не лише генерування нових ідей, а й успішне впровадження цих ідей для створення цінності для клієнтів та зацікавлених сторін.

Оцінка ефективності інновацій має важливе значення для підприємств, оскільки вона дозволяє визначити рентабельність інвестицій, виявити сфери для вдосконалення та прийняти обґрунтовані рішення щодо розподілу ресурсів. Проте оцінювання інновацій є складним завданням через їхню нематеріальну природу, довгостроковий вплив та різноманітність форм. Щоб вирішити цю проблему, були розроблені різні методи та системи для вимірювання та аналізу ефективності інноваційних ініціатив.

1.3 Методи визначення ефективності впровадження інновацій на підприємстві

У цій роботі розглянуто кілька ключових методів визначення ефективності інновацій на рівні підприємства, що охоплюють як якісні, так і кількісні підходи. Ці методи дають цінну інформацію про інноваційний процес, ефективність та результати, що дозволяє організаціям посилити свій інноваційний потенціал та сприяти сталому зростанню.

КРІ для інновацій.

Одним з найбільш поширених методів оцінки ефективності інновацій є використання ключових показників ефективності (КПЕ). КПЕ - це вимірювані показники, які відображають результативність та вплив інноваційних ініціатив. Вони надають кількісні дані, які можна відстежувати в часі, щоб оцінити прогрес і визначити сильні та слабкі сторони.

Приклади КРІ для інновацій включають:

- кількість запущених нових продуктів або послуг;
- дохід, отриманий від нових продуктів або послуг;
- частка ринку, отримана завдяки інноваціям;
- рентабельність інвестицій (ROI) в інноваційні проекти;
- кількість створених патентів або об'єктів інтелектуальної власності;
- залучення працівників до інноваційної діяльності;
- показники задоволеності та лояльності клієнтів, пов'язані з інноваційними пропозиціями.

Відстежуючи ці КРІ, підприємства можуть оцінювати ефективність своїх інноваційних зусиль і приймати рішення на основі даних для оптимізації розподілу ресурсів і стратегії.

На додаток до КПЕ, системи показників та структури інновацій забезпечують структурований підхід до оцінки ефективності інновацій. Ці інструменти допомагають підприємствам оцінювати різні аспекти інновацій, включаючи стратегію, процес, культуру та результати. Одним із прикладів є система збалансованих показників, яка оцінює ефективність інновацій з чотирьох точок зору: фінансова, клієнтська, внутрішні процеси, а також навчання та зростання. Узгоджуючи показники інновацій з ширшими організаційними цілями та завданнями, збалансована система показників дозволяє компаніям вимірювати вплив інновацій на загальну ефективність бізнесу. Іншим прикладом є Модель інноваційної зрілості, яка оцінює інноваційні можливості та готовність організації на різних стадіях зрілості. Ця модель допомагає компаніям визначити свої сильні та слабкі сторони в управлінні інноваціями та розробити цілеспрямовані стратегії вдосконалення.

Підчас реалізації проекту може виникнути потреба у виконанні специфічних функцій управління реалізацією інноваційних проектів можуть застосовуватись різні організаційні форми управління: лінійнопрограмна, координаційна, матрична, і проектна[15].

Кращіми методами вдосконалення є: Інтерв'ю, опитування та тематичні дослідження. У той час як кількісні методи надають цінні дані для оцінки ефективності інновацій, якісні методи пропонують глибше розуміння основних рушійних сил і динаміки інновацій. Якісні підходи, такі як інтерв'ю, опитування та аналіз конкретних ситуацій, дозволяють підприємствам збирати багату контекстну інформацію про інноваційний процес, виклики та фактори успіху. Інтерв'ю з ключовими зацікавленими сторонами, включаючи працівників, клієнтів та партнерів, можуть виявити цінну інформацію про ставлення, сприйняття та поведінку, пов'язану з інноваціями. Опитування можуть бути використані для збору ширшого зворотного зв'язку від внутрішніх і зовнішніх зацікавлених сторін, забезпечуючи комплексне уявлення про ефективність інновацій.

Тематичні дослідження пропонують поглиблений аналіз конкретних інноваційних проектів чи ініціатив, висвітлюючи найкращі практики, отримані уроки та історії успіху. Вивчаючи реальні приклади інновацій у дії, підприємства можуть отримати практичне розуміння того, що працює, а що ні у впровадженні інновацій.

Також варто згадати за важливість досліджень за допомогою бенчмаркінгу та порівняльного аналізу. Бенчмаркінг передбачає порівняння показників інноваційної діяльності підприємства з показниками інших підприємств галузі або найкращих у своєму класі організацій. Порівнюючи свої показники із зовнішніми стандартами та еталонами, компанії можуть визначити сфери конкурентних переваг та напрямки для вдосконалення своїх інноваційних практик.

Порівняльний аналіз можна також проводити всередині компанії, порівнюючи результати діяльності різних бізнес-підрозділів, команд або проектів

в межах однієї організації. Це дозволяє підприємствам виявити високоефективні команди або практики, які можуть бути відтворені в межах всієї організації для підвищення загальної ефективності інновацій.

Нарешті, облік інновацій та аналіз рентабельності інвестицій є важливими методами оцінки фінансового впливу інноваційних інвестицій. Облік інновацій передбачає відстеження витрат і вигод від інноваційних проектів у часі за допомогою таких методів, як аналіз витрат і вигод, чиста приведена вартість (NPV) і внутрішня норма рентабельності (IRR).

Аналіз рентабельності інвестицій дає кількісну оцінку рентабельності інвестицій для конкретних інноваційних ініціатив, враховуючи як фінансові, так і нефінансові вигоди. Розраховуючи рентабельність інвестицій в інноваційні проекти, підприємства можуть оцінити їхню економічну цінність і визначити пріоритетність інвестицій, виходячи з їхнього потенціалу для отримання позитивного прибутку.

Визначення ефективності інновацій на рівні підприємства має важливе значення для забезпечення сталого зростання та конкурентних переваг. Використовуючи комбінацію кількісних і якісних методів, включаючи ключові показники ефективності (KPI), системи показників інновацій, якісні дослідження, бенчмаркінг та аналіз рентабельності інвестицій, компанії можуть отримати всебічне уявлення про результати своєї інноваційної діяльності та приймати обґрунтовані рішення щодо розподілу ресурсів і стратегії.

Наявність інноваційного потенціалу є життєвонеобхідною умовою для досягнення цілей інноваційної діяльності. Інакше кажучи, від рівня інноваційного потенціалу залежить рівень інноваційності проекту, яке підприємство в змозі реалізувати[16].

З рештою, мета оцінки ефективності інновацій полягає не лише у вимірюванні минулих результатів, але й у наданні інформації для майбутніх дій та інвестицій. Завдяки постійному моніторингу та оцінці інноваційних ініціатив підприємства можуть посилити свій інноваційний потенціал, розвинути

інноваційну культуру та досягти довгострокового успіху в сучасному бізнес-середовищі, що швидко змінюється.

РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

ПрАТ «ДНІПРОСПЕЦСТАЛЬ»

2.1 Загальна характеристика підприємства

Даючи характеристику «Дніпроспецсталь», перш за все треба розуміти вклад та значення підприємства як на внутрішньому, так і на міжнародному ринку.

В основі присутності Дніпроспецсталі на ринку лежить її стійке домінування на внутрішньому ринку України. Завдяки багатій спадщині, що охоплює майже століття, підприємство закріпилося як переважний постачальник сталевих продукції в різних галузях, включаючи аерокосмічну, автомобільну, будівельну, енергетичну та машинобудівну.

Тенденції інноваційної діяльності останніх років засвідчують про наявність значних проблем та низький рівень розвитку інноваційної діяльності в Україні, що, в свою чергу, негативно відображається на конкурентоздатності продукції та розвитку економіки в цілому [22].

Продукція «Дніпроспецсталі» є невід'ємною частиною розвитку інфраструктури та індустріалізації України, слугуючи основою економічного прогресу країни.

Впровадження інновацій на підприємствах сприятиме розширенню асортименту продукції, створенню нових ринків збуту в Україні, збереженню і розширенню традиційних ринків збуту, забезпеченню відповідності сучасним правилам і стандартам, зростанню виробничих потужностей, поліпшенню умов праці [13].

За межі внутрішніх кордонів «Дніпроспецсталь» стратегічно розширила свою присутність на міжнародних ринках, використовуючи свою репутацію досконалості та надійності. Використовуючи свій досвід у виробництві спеціальних сплавів, високоміцних сталей і індивідуальних рішень, підприємство

проникло в різні галузі промисловості по всьому світу. Від Європи до Азії, Північної Америки та Африки продукція «Дніпроспецстали» знаходить застосування в проектах критичної інфраструктури, автомобільному виробництві, аерокосмічній інженерії тощо, що підтверджує її глобальну актуальність і конкурентоспроможність.

Таблиця 2.1 Основні економічні показники діяльності ПрАТ
«Дніпроспецсталь»

Показники	Значення		
	2018	2019	2020
Дохід від реалізації продукції, млн. грн	8 151 198	9 616 951	8 280 234
Обсяг реалізованої продукції, тон	165 519	157 971	147 544
Собівартість реалізованої продукції, млн.грн	7 143 259	9 103 504	7 815 501
Валовий прибуток, тис.грн	1 007 939	513 447	464 733
Експорт, тис.грн	5 145 257	5 970 744	5 087 457
Частка експорту в загальному обсязі промислової продукції, %	63,2%	62,1%	61,4%
Здача металопродукції, тис.грн	8 149 922	9 616 361	8 281 858
Обсяг виробництва металопродукції, тон	165 576	158 025	158 025
Фонд оплати праці	643 282	787 472	856 632

Основним елементом присутності «Дніпроспецстали» на ринку є її невинне прагнення до диверсифікації продукції та інновацій, задовольняючи мінливі потреби споживачів і галузеві тенденції. Підприємство інвестує значні кошти в дослідження та розробки, вивчаючи передові технології, матеріалознавство та оптимізацію процесів, щоб залишатися попереду. Такий фокус на інноваціях дозволяє «Дніпроспецстали» пропонувати різноманітний портфель високоефективних сталевих виробів, починаючи від спеціальних сплавів і закінчуючи екологічно чистими рішеннями, таким чином захоплюючи ніші ринків і залишаючись конкурентоспроможними в глобальному масштабі.

Відмінною рисою присутності «Дніпроспецстали» на ринку є її непохитне прагнення до забезпечення якості та задоволеності клієнтів. Підприємство дотримується суворих стандартів якості протягом усього виробничого процесу,

від постачання сировини до постачання кінцевої продукції, забезпечуючи постійність, надійність і відмінну продуктивність.

Крім того, «Дніпроспецсталь» дотримується підходу, орієнтованого на клієнта, адаптуючи свої продукти та послуги відповідно до унікальних вимог клієнтів, зміцнюючи довгострокові партнерські відносини, засновані на довірі, чесності та спільному успіху.

Також варто звернути увагу на організаційну конструкцію ієрархії, та побудови міжкласових відносин всередині підприємства.

Організаційна структура підприємства слугує планом ефективності роботи, прийняття рішень і розподілу ресурсів. «Дніпроспецсталь», непохитний лідер української металургійної промисловості, є прикладом ретельно розробленої організаційної структури, яка лежить в основі її успіху.

Рис. 2.1 Організаційна структура ПАТ «Дніпроспецсталь»

Цей нарис заглиблюється в тонкощі організаційної структури «Дніпроспецсталі», з'ясовуючи її ієрархічну структуру, функціональні підрозділи, канали зв'язку та симбіотичні відносини між її різними компонентами.

Практика підтверджує, що підвищений ризик спостерігається при різноманітних обставинах, а саме внаслідок неправильного управлінського рішення, незадовільного виконання завдань підлеглими, невдалого вибору

виконавця, у разі відмови керівництва прийняти радикальну пропозицію працівника[24].

На вершині організаційної ієрархії «Дніпроспецсталі» знаходиться виконавче керівництво, до складу якого входять генеральний директор, рада директорів і команда вищого керівництва. Це керівництво вищого рівня має завдання встановити стратегічні цілі, визначити курс підприємства та забезпечити узгодженість із головними цілями. Нижче виконавчого рівня організаційна структура каскадує керівництво середньої ланки, керівників відділів, керівників груп і передовий персонал, створюючи ієрархію, схожу на піраміду, яка сприяє спрощеному спілкуванню, підзвітності та ухваленню рішень.

Практика функціонування як зарубіжних, так і вітчизняних фірм розрізняє два типи організаційних структур: механістичні (ієрархічні) та органічні (адаптивні) [21].

Організаційна структура Дніпроспецсталі характеризується функціональними підрозділами, які відображають різноманітні аспекти її діяльності. Підприємство охоплює відділи виробництва, досліджень і розробок, забезпечення якості, маркетингу, продажів, закупівель, фінансів, кадрів і логістики, серед іншого. Кожен відділ працює автономно, але співпрацює, зосереджуючись на спеціалізованих функціях, одночасно сприяючи колективному успіху організації. Така структура підрозділів дає змогу «Дніпроспецсталі» ефективно керувати своєю багатогранною діяльністю, оптимізувати розподіл ресурсів і вміло реагувати на динаміку ринку.

Ефективна комунікація є джерелом життя будь-якої організації, і «Дніпроспецсталь» надає пріоритет надійним комунікаційним каналам для сприяння прозорості, співпраці та синергії на всіх рівнях. Підприємство використовує поєднання формальних і неформальних каналів зв'язку, включаючи ієрархічні структури звітності, регулярні зустрічі, цифрові платформи та міжособистісні взаємодії. Крім того, Дніпроспецсталь наголошує на політиці відкритих дверей, заохочуючи співробітників висловлювати свої ідеї,

занепокоєння та відгуки, тим самим сприяючи культурі інклюзивності, інновацій та постійного вдосконалення.

Координація лежить в основі організаційної структури «Дніпрспецсталі», сприяючи гармонійній співпраці між різними підрозділами та функціями. Підприємство використовує різноманітні механізми координації, включаючи міжфункціональні команди, структуру управління проектами, показники ефективності та регулярні перевірки ефективності. Ці механізми забезпечують узгодження цілей, оптимізацію ресурсів і своєчасне виконання проектів, тим самим підвищуючи операційну ефективність і гнучкість у реагуванні на потреби ринку.

Організаційна структура «Дніпрспецсталі» процвітає завдяки симбіотичним відносинам між її складовими частинами, де кожен відділ і функція відіграють окрему, але взаємозалежну роль у досягненні спільних цілей. Наприклад, виробничий відділ тісно співпрацює з дослідницькими та дослідно-конструкторськими підрозділами, щоб впроваджувати інновації в процеси та покращувати якість продукції, тоді як відділи продажів і маркетингу працюють у тандемі, щоб визначити ринкові можливості та стимулювати зростання доходів.

Ця взаємодія функцій створює синергетичну екосистему, де ціле є більшим, ніж сума його частин, що спонукає «Дніпрспецсталь» до стійкого успіху.

В умовах глобалізації економічних відносин незалежно від національної приналежності, сучасні компанії світу приділяють значну увагу проблемі ефективного управління трудовими ресурсами. Тому кадрова політика сучасного підприємства як найважливіший інструмент управління персоналом в конкурентних умовах ринку набуває особливої значущості, відображаючи специфіку ділового та соціокультурного середовища, національного ринку праці, менталітет працівників, традиції підприємства. Ефективна кадрова політика підпорядкована стратегії розвитку підприємства, спрямована на постановку завдань та пошук шляхів досягнення стратегічних цілей та розв'язання завдань в конкурентних умовах ринку [11].

2.2 Аналіз ЗЕД підприємства

У сфері глобальної торгівлі здатність витончено орієнтуватися на міжнародних ринках є вирішальною детермінантою успіху. серед безлічі компаній, які прагнуть до світового визнання, «Дніпроспецсталь» виділяється як маяк стратегічних зовнішньоекономічних ініціатив. Цей український виробник сталі продемонстрував надзвичайну проникливість у своєму підході до міжнародного бізнесу, залучаючи партнерства, інновації та глибоке розуміння ринкової динаміки, щоб сприяти його зростанню на глобальній арені. Цей нарис заглиблюється в зовнішньоекономічні ініціативи «Дніпроспецсталі», досліджуючи стратегії, які вона використовує, щоб процвітати на все більш конкурентному глобальному ринку.

Визначення придатності товару до експорту в певну країну вимагає, крім знання відомих для нас питань, також і її ринку[8].

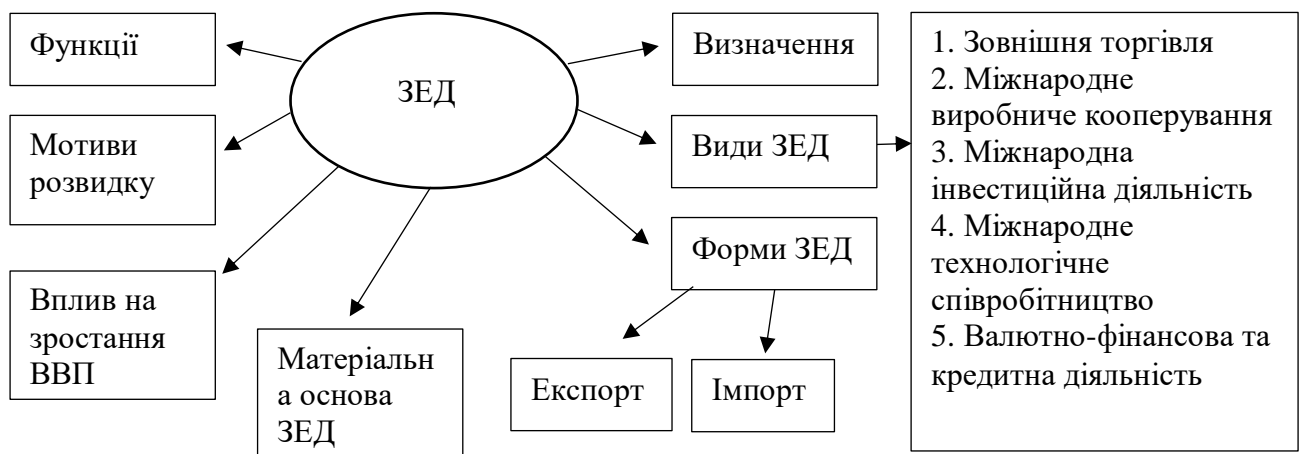

Рис 2.2 – Структурно-логічна схема викладання

Головним у зовнішньоекономічних ініціативах «Дніпроспецсталі» є її активний підхід до налагодження партнерства та співпраці з міжнародними партнерами. Усвідомлюючи важливість присутності на ключових ринках, компанія стратегічно об'єдналася з лідерами галузі, дистриб'юторами та агентами в різних регіонах. Ці партнерства не тільки полегшують доступ на ринок, але й дають цінну інформацію про місцеві переваги, правила та бізнес-

практику. Використовуючи досвід і мережі своїх партнерів, «Дніпрспецсталь» підвищує свою конкурентоспроможність і проникнення на ринки в різних географічних регіонах.

В епоху, яка визначається швидким технологічним прогресом і еволюцією споживчих уподобань, інновації є незамінними для стійкого успіху. «Дніпрспецсталь» розуміє цей імператив і інвестував значні кошти в дослідження та розробки, щоб покращити пропозицію продукції та виробничі процеси. Застосовуючи передові технології та передовий досвід з усього світу, компанія гарантує, що її сталеві вироби відповідають найвищим стандартам якості, яких вимагають глобальні клієнти.

Для успішного розвитку в умовах світових інтеграційних процесів українським підприємствам необхідно реагувати на нові зовнішні та внутрішні виклики сучасності. Наукова новизна одержаних в статті результатів визначається тим, що вперше структуровано напрями інноваційного розвитку залежно від рівня суспільної організації та сформовано етапи встановлення стратегічного партнерства між промисловими підприємствами [4].

Крім того, «Дніпрспецсталь» демонструє гнучкість і здатність реагувати на ринкову динаміку, швидко коригуючи свої стратегії та асортимент продукції відповідно до мінливих тенденцій і вимог клієнтів.

Ключовою стратегією зовнішньоекономічної діяльності «Дніпрспецсталі» є диверсифікація ринку. Замість того, щоб покладатися виключно на традиційні ринки, компанія активно шукає можливості в країнах з економікою, що розвивається, і в нішевих сегментах, де попит на високоякісну сталеву продукцію зростає. Такий диверсифікований підхід не тільки зменшує ризики, пов'язані з нестабільністю ринку, але й дає змогу «Дніпрспецсталі» отримати вигоду від нових рубежів зростання.

Пристаюючи свої пропозиції до конкретних потреб різних ринків, компанія підвищує свою конкурентоспроможність і стійкість до геополітичної невизначеності та економічних коливань.

Н.О. Пономаренко, розглядаючи оптимальну структуру фінансового потенціалу, а фактично, досліджуючи теоретичні положення щодо оптимальної структури капіталу підприємства, будує свою позицію на тому твердженні, що «фінансовий потенціал – це потенціал, який визначається обсягом, складом, і структурою джерел фінансування (пасивів) підприємства, тобто частина економічного потенціалу підприємства» [5].

Окрім погоні за прибутками, «Дніпрспецсталь» прагне дотримуватися етичних принципів ведення бізнесу та робити внесок у громади, в яких вона працює. Компанія приймає корпоративну соціальну відповідальність (КсВ) як основний принцип своїх зовнішньоекономічних ініціатив, прагнучи мінімізувати свій вплив на навколишнє середовище, сприяти безпеці на робочому місці та підтримувати проекти місцевого розвитку.

Дотримуючись високих етичних стандартів і розвиваючи культуру сталого розвитку, «Дніпрспецсталь» не тільки зміцнює свою репутацію відповідального корпоративного громадянина, але й зміцнює відносини із зацікавленими сторонами, включаючи клієнтів, співробітників та інвесторів.

Географічне розташування компанії дає значну перевагу у виході на ринки СНД і ЄС. Продукція Дніпрспецсталі затребувана у понад 60 країнах.

Зберігаючи позиції лідера на внутрішньому ринку, Дніпрспецсталь розширює свою присутність в Європі, Америці та Азії, співпрацюючи з партнерами й дистриб'юторами в 15 країнах світу. З них можна виділити 7 компаній-партнерів:

- Великобританія, EURONORM Ltd. ПАТ "Дніпрспецсталь" є одним з провідних виробників спеціальних сталей в Україні, і вони активно беруть участь у зовнішньоекономічній діяльності. EURONORM Ltd є європейською компанією, яка спеціалізується на стандартизації та постачанні металопродукції на ринку Європи. "Дніпрспецсталь" може постачати свою металопродукцію, включаючи спеціальні сталі та сплави, на європейський ринок через EURONORM Ltd. Це може включати прямі поставки або через посередництво. Взаємодія між компаніями може також

включати організацію логістичних процесів та митне оформлення, забезпечуючи швидке та ефективне транспортування продукції.

- Італія, Eduardo Valecchi. Eduardo Valecchi може представляти компанію, яка закуповує спеціальні сталі та сплави у "Дніпроспецсталь" для подальшого використання в своїх виробничих процесах або для продажу на інших ринках. Можливе співробітництво в рамках спільних проектів, таких як розробка нових видів продукції, впровадження інноваційних технологій або створення спільних підприємств.
- В'єтнам, Long Gia Stainless Steel Co., LTD. Відносини між ПАТ "Дніпроспецсталь" і Long Gia Stainless Steel Co., LTD можуть включати різні аспекти співпраці в сфері виробництва та постачання нержавіючих сталей і сплавів. "Дніпроспецсталь" може постачати свою продукцію, таку як спеціальні сталі та сплави, компанії Long Gia Stainless Steel Co., LTD, яка використовує їх для власного виробництва або реалізує на ринку. Спільні зусилля у сфері маркетингу, участь у міжнародних виставках і конференціях, просування продукції на нових ринках можуть допомогти обом компаніям розширити свій вплив та збільшити обсяги продажів. Взаємодія в галузі обміну технологіями, навчання персоналу, впровадження нових виробничих процесів та обладнання може бути важливою частиною відносин між компаніями.
- Індія, Shrivak Overseas Pvt. Ltd. (Kamdar Brothers Overseas Pvt. Ltd.). Відносини між ПАТ "Дніпроспецсталь" і Shrivak Overseas Pvt. Ltd. (також відомою як Kamdar Brothers Overseas Pvt. Ltd.) можуть включати кілька ключових аспектів, пов'язаних з зовнішньоекономічною діяльністю та торгівлею металопродукцією. Взаємодія може включати надання технічної підтримки та навчання персоналу, обмін досвідом і технологіями між компаніями, що сприятиме підвищенню ефективності виробничих процесів та якості продукції. Організація ефективної логістики для транспортування продукції між Україною та Індією, а також забезпечення митного

оформлення є важливими аспектами співпраці, які можуть бути обговорені та вирішені спільно.

- Китай, Shanghai, Yien, United Corporation. Обидві компанії можуть співпрацювати в розробці та виробництві нових видів металопродукції, обмінюватися технологіями та досвідом для підвищення якості та ефективності виробництва. Shanghai Yien United Corporation може виступати як офіційний дистриб'ютор продукції "Дніпроспецсталь" на китайському ринку, займаючись просуванням, маркетингом та продажами.
- Південна Корея, Gilseng Trading Co. Ltd.. Відносини між ПАТ "Дніпроспецсталь" і Gilseng Trading Co. Ltd. можуть включати різні аспекти зовнішньоекономічної діяльності та співпраці в галузі виробництва та постачання металопродукції. "Дніпроспецсталь" може постачати свою продукцію, включаючи спеціальні сталі та сплави, компанії Gilseng Trading Co. Ltd., яка займається їх дистрибуцією на ринку своєї країни або інших регіонів. Це включає організацію поставок та забезпечення відповідності продукції міжнародним стандартам. Взаємодія може включати надання технічної підтримки та навчання персоналу, обмін знаннями та досвідом у сфері виробництва металопродукції, що сприятиме підвищенню якості та ефективності виробничих процесів.
- Бразилія, JLM Special Metals / Steelimport. Відносини між ПАТ "Дніпроспецсталь" і компаніями JLM Special Metals та Steelimport можуть охоплювати різні аспекти співпраці у галузі виробництва та постачання спеціальних металів і сталі. "Дніпроспецсталь" може постачати свою металопродукцію, включаючи спеціальні сталі та сплави, до компаній JLM Special Metals та Steelimport. Ці компанії можуть займатися дистрибуцією продукції на своїх ринках, забезпечуючи постійні поставки якісної металопродукції. пільна участь у міжнародних виставках, конференціях та інших заходах може допомогти обом компаніям просувати свою продукцію на нових ринках, знаходити нових клієнтів та партнерів

Для розуміння ЗЕД підприємства варто розуміти які аспекти аналізу використовує «Дніпроспецсталь», адже дослідження та аналіз ринку є важливою складовою стратегічного управління підприємством.

Для компанії «Дніпроспецсталь» зроблення компетентного аналізу ринку є критично важливим для розуміння потреб споживачів, конкурентної обстановки та можливостей для подальшого розвитку.

2.3 Оцінка ефективності та розробка стратегії інноваційного розвитку підприємства

Оцінка ефективності інноваційної діяльності підприємств є важливим інструментом для визначення результативності інноваційного розвитку та його впливу на конкурентоспроможність підприємства на ринку. Цей процес включає в себе аналіз і оцінку різних аспектів інноваційної діяльності, таких як впровадження нових технологій, розробка нових продуктів, залучення фінансових ресурсів та управління ризиками.

Вітчизняні науковці виділяють різні чинників, які перешкоджають розвитку інноваційної діяльності підприємства, що поєднані у групи: економічні; технологічні; політичні; правові; соціально-психологічні; культурні; організаційні; та управлінські. Усунення впливу дестабілізуючих чинників можливе за умови активізації інноваційної діяльності підприємства та впровадження наступних заходів в контексті із останніми глобальними тенденціями [12].

Стратегія інноваційного розвитку підприємства включає в себе планування та реалізацію інноваційних проектів з метою покращення продуктивності, збільшення конкурентоспроможності та забезпечення стійкого розвитку. Для підприємств малого і середнього бізнесу, важливо враховувати специфіку їхньої діяльності та обмежені ресурси

Інноваційна діяльність стала ключовим елементом успішної стратегії розвитку сучасних компаній у конкурентному бізнес-середовищі. У цьому контексті

важливо оцінити результати інноваційних зусиль компаній, зокрема, таких як «Дніпрспецсталь», щоб зрозуміти їхній вплив на діяльність та конкурентоспроможність.

Управління інноваційним розвитком охоплює стратегічні й оперативні аспекти і має бути, з одного боку, націленим на створення або оперативне залучення таких інновацій, які забезпечуватимуть збереження та зміцнення ринкових позицій організації у тривалій перспективі, а з іншого - на систематичну і цілеспрямовану діяльність із вдосконалення існуючих технологій, прийомів та способів виконання роботи, завдяки яким життя інновацій продовжується [10].

Компанія «Дніпрспецсталь» - один із провідних виробників сталі в Україні та за її межами. Її успіх на ринку визначається не лише виробничими показниками, а й здатністю до інновацій та адаптації до змін в глобальній економіці.

Моніторинг інноваційної діяльності – систематичний збір, обробка та аналіз інформації про перебіг інноваційних процесів, практичні наслідки заходів щодо стимулювання і регулювання інноваційної діяльності в країні (регіоні, галузі, на підприємстві) [24].

Оцінка результатів інноваційної діяльності «Дніпрспецсталі» включає декілька ключових аспектів:

- технологічні інновації: компанія постійно вдосконалює технологічний процес виробництва сталі, впроваджуючи нові методи обробки, енергоефективні технології та автоматизовані системи контролю якості.

- продуктові інновації: «Дніпрспецсталь» розробляє нові види сталевих виробів, які відповідають сучасним вимогам ринку та потребам клієнтів. Це може включати сталеві сплави з покращеними механічними властивостями, а також спеціалізовані продукти для різних галузей промисловості.

- управлінські інновації: компанія активно впроваджує нові підходи до управління, включаючи системи Lean або Agile, що дозволяють швидше реагувати на зміни у виробничому процесі та ринкові вимоги.

Оцінка результатів інноваційної діяльності «Дніпроспецсталі» вимагає аналізу її впливу на ключові показники успішності компанії, такі як обсяги виробництва, прибутковість, ринкова частка та задоволеність клієнтів. Крім того, важливо оцінити витрати на дослідження і розробки порівняно з отриманими від них користями.

Оцінювання інновації дає змогу точніше врахувати усі результати й наслідки, які очікуються від її втілення у життя, й прийняти правильне рішення щодо доцільності її реалізації [20].

Загалом, інноваційна діяльність «Дніпроспецсталі» грає важливу роль у її конкурентоспроможності та здатності до сталого розвитку. Постійне вдосконалення технологій, продуктів і управлінських практик дозволяє компанії зберігати своє лідерство на ринку та задовольняти потреби сучасного споживача.

Загальна сума відвантаження на експорт у 2020 р. становила 4 830 млн. грн, частка експорту в загальному обсязі промислової продукції склала 67,7 %, що на 6,4 % вище за рівень попереднього року. В тому числі: - до дальнього зарубіжжя відвантажено продукції на суму - 3 389 737 тис. грн, що більше у порівнянні з 2019 роком на 95 208 тис. грн і становить 102,9 %. - до СНД відвантажено продукції на суму 1 440 257 тис. грн що менше у порівнянні з 2019 роком на 316 366 тис. грн, що складає 82,0%. [27]

Впровадження нових технологій на підприємстві завжди є досить тривалим та тяжким процесом, що передбачає наявність низки проблем. Основними зовнішніми перешкодами для впровадження інновацій на вітчизняних підприємствах є недосконалість нормативно-правова база держави, 372 перш за все – недоліки у податковому, митному та антимонопольному регулюванні інноваційної діяльності, необхідність посилення захисту прав інтелектуальної власності, тощо [14].

У сучасних умовах глобального бізнесу інноваційний розвиток стає вирішальним фактором успіху для підприємств у будь-якій галузі. Розвиток стратегії інноваційного розвитку є критичним завданням для підприємств, які прагнуть зберегти своє конкурентне перевагу та пристосуватися до швидко

змінюючихся умов ринку. У цьому контексті розробка стратегії інноваційного розвитку для підприємства «Дніпрспецсталь» стає об'єктом серйозного дослідження та уваги.

ПАТ "Дніпрспецсталь" активно бере участь у тендерах, що є важливим елементом його зовнішньоекономічної діяльності. Участь у тендерах дозволяє компанії розширювати свою присутність на міжнародних ринках, залучати нових клієнтів та партнерів, а також збільшувати обсяги виробництва і продажів. Завдяки високій якості продукції та відповідності міжнародним стандартам, "Дніпрспецсталь" часто виграє тендери, забезпечуючи постачання спеціальних сталей та сплавів для різних галузей промисловості, таких як авіабудування, автомобілебудування, машинобудування та енергетика.

Участь у тендерах також сприяє підвищенню прозорості та конкурентоспроможності "Дніпрспецсталі". Компанія постійно вдосконалює свої виробничі процеси, впроваджує новітні технології та дотримується найвищих стандартів якості, щоб відповідати вимогам тендерів та задовольняти потреби клієнтів. Крім того, участь у тендерних процедурах стимулює "Дніпрспецсталь" до підвищення ефективності управління, оптимізації витрат та покращення логістики, що в результаті дозволяє компанії зміцнювати свої позиції на глобальному ринку.

Табл 2.2 Участь у тендерах

	2024	2021
Продажі	22 515 188 ₴	1 197 268 ₴

Дослідженням проблематики, пов'язаної з діяльністю транснаціональних корпорацій і розвитком міжнародного виробництва, займалися і займаються чимало науковців, серед них Архіпова К. С., Болгарова Н. К., Лимонова Е. М., Паневник Т. Н., Сорока І. Б., Федорко В. Г. та ін. Однак, наразі існують чимало актуальних питань, які потребують додаткового дослідження з огляду на сучасні особливості та тенденції розвитку транснаціональних корпорацій [6].

«Дніпроспецсталь» - одне з провідних підприємств в галузі виробництва сталі в Україні. З метою забезпечення свого ведучого статусу та зміцнення позицій на ринку, компанія повинна активно розвивати інноваційну стратегію, яка відповідає вимогам сучасності та сприяє здійсненню її стратегічних цілей.

Першим кроком у розробці стратегії інноваційного розвитку для «Дніпроспецсталь» є аналіз сучасного стану компанії та її конкурентного середовища. Це дозволить ідентифікувати сильні та слабкі сторони підприємства, а також виявити можливості та загрози, що виникають зовні та всередині компанії.

Другим кроком є визначення стратегічних цілей інноваційного розвитку. Ці цілі повинні бути зорієнтовані на підвищення конкурентоспроможності «Дніпроспецсталь» через впровадження новітніх технологій, розширення асортименту продукції та покращення управлінських практик.

Третім кроком є розробка конкретних стратегій та ініціатив, спрямованих на досягнення визначених цілей. Ці стратегії можуть включати в себе впровадження нових технологій виробництва, створення інноваційних продуктів, залучення талановитих фахівців у галузі досліджень і розробок, а також партнерство з іншими інноваційними компаніями.

Четвертий крок – впровадження та моніторинг реалізації стратегії інноваційного розвитку. Цей етап передбачає постійний аналіз та оцінку результатів впроваджених ініціатив, а також внесення необхідних коректив для забезпечення досягнення стратегічних цілей.

Заклучно, розробка і впровадження стратегії інноваційного розвитку для «Дніпроспецсталь» відіграє ключову роль у зміцненні її лідерської позиції на ринку та забезпеченні стабільного та сталого розвитку у майбутньому.

2.4 Напрямки вдосконалення системи інноваційного розвитку ПрАТ «Дніпроспецсталь»

Інновації є ключовим фактором для розвитку будь-якої сучасної компанії. Вони дозволяють підприємствам не лише виживати в умовах конкуренції, а й успішно розвиватися, забезпечуючи їхню конкурентоспроможність на ринку. «Дніпроспецсталь» - це одна з відомих сталепрокатних компаній, що активно застосовує інновації у своїй діяльності. У даному рефераті розглянемо теоретичні аспекти інноваційного розвитку та проведемо аналіз інноваційної діяльності «Дніпроспецсталь».

Інновації можна визначити як впровадження нового або значущого вдосконалення у продукт, процес, метод управління чи організаційну структуру. Інноваційний розвиток підприємства передбачає систематичне впровадження інноваційних змін у всі сфери його діяльності. Основними етапами інноваційного процесу є виявлення потреби в інноваціях, їх розробка, впровадження та оцінка ефективності. Для досягнення успіху у сучасному світі, компанії повинні мати стратегічний підхід до інноваційного розвитку, що включає в себе створення інноваційної культури, постійний моніторинг ринку та технологій, залучення талановитих працівників та партнерів.

«Дніпроспецсталь» - це підприємство, яке активно застосовує інновації у своїй діяльності. Вона інвестує в дослідження та розвиток нових технологій для виробництва сталі, що дозволяє їй залишатися конкурентоспроможною на ринку.

Компанія також має розвинену систему управління інноваціями, яка включає в себе процеси виявлення ідей, їх оцінку та впровадження. «Дніпроспецсталь» активно співпрацює з науково-дослідними установами та університетами для створення нових технологій та вирішення інноваційних завдань.

Успішна інноваційна діяльність «Дніпроспецсталь» відображається у її фінансових показниках, ринковій позиції та репутації серед клієнтів та партнерів.

Інновації є ключовим чинником успіху будь-якого сучасного підприємства. «Дніпрспецсталь» - це приклад компанії, яка ефективно впроваджує інновації у свою діяльність, що дозволяє їй залишатися конкурентоспроможною та успішною на ринку. Дослідження теоретичних аспектів інноваційного розвитку та аналіз інноваційної діяльності «Дніпрспецсталь» свідчать про важливість інноваційного підходу для досягнення успіху в сучасному бізнесі.

На сьогодні «Дніпрспецсталь» є визнаним лідером у сфері виробництва сталевих виробів. Вона використовує передові технології у виробництві, такі як електроліз та високоточне лиття, що дозволяє їй виробляти продукцію високої якості.

Компанія активно впроваджувала інноваційні проекти протягом своєї історії. серед попередніх ініціатив можна виділити модернізацію обладнання, впровадження енергоефективних технологій, а також розробку нових видів сталевих сплавів.

Варто зазначити і звернути увагу також на сильні та слабкі сторони підприємства:

Таблиця 2.3 – Сильні та слабкі сторони підприємства

Слабкі сторони	Сильні сторони
1	2
технологічна передовість: «Дніпрспецсталь» володіє сучасним обладнанням та використовує передові технології виробництва.	залежність від зовнішніх факторів: виробництво сталі чутливе до коливань цін на сировину та енергію, що може вплинути на фінансові результати компанії.
досвід та експертиза: компанія має багаторічний досвід у галузі сталепрокатання та висококваліфікований персонал.	конкуренція на ринку: у галузі сталепрокатання існує висока конкуренція, що може ускладнити збереження лідерської позиції.
співпраця з науковими установами: «Дніпрспецсталь» активно співпрацює з науковими центрами для впровадження нових технологій та розвитку інновацій.	

Дивлячись на це можна зробити висновок, що «Дніпрспецсталь» - це компанія з багатою історією і успішними інноваційними ініціативами. Її сучасний стан свідчить про високий рівень технологічності та ефективного управління. Однак, для подальшого успіху, важливо продовжувати інвестувати в

інновації та розвивати стратегії, спрямовані на зменшення впливу слабких сторін на діяльність компанії.

Особливу увагу варто приділити впровадженню нових технологічних рішень, адже виробництво сталі в сучасному світі є одним із найважливіших напрямів розвитку промисловості. Підприємство «Дніпроспецсталь», як один із провідних виробників сталі в Україні, активно застосовує технологічні інновації для підвищення ефективності свого виробництва та якості продукції. У цьому рефераті розглянемо ключові аспекти впровадження нових технологій у виробництво сталі на підприємстві «Дніпроспецсталь».

Впровадження нових технологій у виробництво сталі на підприємстві «Дніпроспецсталь» відбувається на різних етапах виробничого процесу, починаючи від обробки сировини до фінального виготовлення готової продукції.

Основні напрями впровадження нових технологій включають:

- методи обробки сировини: використання передових методів обробки руди та виробництва чавуну, що дозволяють підвищити виходи та якість сировини.
- виробництво сталі: застосування сучасних методів виробництва сталі, таких як конвертерні процеси, високочистий електроліз, термічна обробка тощо, для отримання сталі з високими технічними характеристиками.
- контроль якості: впровадження автоматизованих систем контролю якості продукції на всіх етапах виробництва для забезпечення відповідності стандартам якості.
- оптимізація процесів: використання сучасних інформаційних технологій та аналітики даних для оптимізації виробничих процесів та зниження витрат.
- екологічна безпека: розробка та впровадження екологічно чистих технологій виробництва з мінімізацією викидів та використанням вторинної сировини.

На сьогоднішній день «Дніпроспецсталь» є одним із лідерів у впровадженні технологічних інновацій у виробництво сталі. Компанія постійно інвестує у

вдосконалення виробничих процесів та впровадження нових технологій з метою підвищення конкурентоспроможності та забезпечення якості продукції.

Впровадження нових технологій у виробництво сталі на підприємстві «Дніпрспецсталь» є стратегічно важливим напрямом розвитку компанії. Це дозволяє не лише підвищити продуктивність та якість продукції, а й забезпечити конкурентоспроможність на ринку. Систематичні інвестиції у впровадження технологічних інновацій свідчать про високий рівень технічного розвитку та стратегічне бачення управління компанією.

Продуктові інновації в сучасному бізнесі відіграють ключову роль у забезпеченні конкурентоспроможності підприємства. Підприємство «Дніпрспецсталь» відоме своїм постійним прагненням до інновацій та розвитку нових видів сталевих виробів для різних галузей.

Перший крок у розробці нових продуктів – це дослідження ринку та визначення потреб споживачів. Компанія аналізує попит на ринку, вивчає потреби клієнтів та встановлює нові тренди. На основі отриманих даних команда інженерів та дослідників розробляє концепції нових продуктів.

Використовуються передові технології та інноваційні методи для створення продуктів з високими технічними характеристиками. Нові продукти проходять випробування на відповідність стандартам якості та безпеки. Отримані результати використовуються для вдосконалення дизайну та технічних параметрів продуктів. Після успішного завершення всіх етапів розробки нові продукти впроваджуються на виробництво. Компанія надає необхідне навчання персоналу та забезпечує необхідне обладнання для виробництва нових видів сталевих виробів.

Такий підхід у розробці нової продукції дав чималий результат, наразі «Дніпрспецсталь» виробляє необхідні матеріали для обслуговування та виробництва галузей самої різної специфікації наприклад високоміцні сталеві сплави для автомобільної промисловості. Розробка сталевих сплавів з підвищеними механічними властивостями для виготовлення деталей

автомобілів, що дозволяє знизити вагу та підвищити безпеку транспортних засобів.

Або спеціальні сталеві труби для нафтогазової промисловості: розробка сталевих труб з високим ступенем корозійності та міцності для використання в складних умовах нафтовидобування та газопроводів.

Також енергоефективні сталеві конструкції для будівництва. Розробка нових типів сталевих конструкцій з використанням спеціальних теплоізоляційних матеріалів для зниження енергоспоживання в будівництві.

Розробка нових видів сталевих виробів є важливим напрямом розвитку підприємства «Дніпроспецсталь». Інноваційні продукти дозволяють компанії зберігати свою конкурентоспроможність на ринку та задовольняти зростаючі потреби споживачів у різних галузях промисловості. Систематична робота над розробкою нових продуктів свідчить про високий технологічний рівень підприємства та його готовність до впровадження інновацій.

Управління є одним із ключових елементів успішної діяльності будь-якого підприємства. В умовах постійних змін у бізнес-середовищі важливо постійно вдосконалювати управлінські методи та системи для досягнення ефективності та конкурентоспроможності. Підприємство «Дніпроспецсталь» не виключення, і в цьому рефераті розглянемо, як воно застосовує сучасні управлінські інновації.

«Дніпроспецсталь» використовує принципи lean-виробництва для оптимізації виробничих процесів та зменшення витрат. Це дозволяє підприємству підтримувати високу продуктивність та якість продукції при мінімальних витратах. А впровадження інтегрованих ERP-систем дозволяє «Дніпроспецсталі» ефективно управляти всіма аспектами своєї діяльності, від обліку ресурсів до управління виробництвом та постачанням. Для покращення взаємодії з клієнтами та управління клієнтською базою компанія використовує CRM-системи. Це дозволяє зберігати інформацію про клієнтів, аналізувати їх потреби та надавати індивідуалізовану підтримку.

У складі підприємства функціонує кафедра інноваційного менеджменту, яка займається впровадженням нових методів та систем управління, а також

розробкою стратегій інноваційного розвитку. «Дніпроспецсталь» активно використовує принципи агільного менеджменту для швидкої реакції на зміни на ринку та внутрішніх умовах підприємства. Усе це надає підприємству досить вагомий результат який впливає як на грошовий показник, так і на репутацію самого підприємства, основні результати це:

- підвищення ефективності виробництва та управління ресурсами.
- зниження витрат та оптимізація бізнес-процесів.
- підвищення якості продукції та обслуговування клієнтів.
- збільшення конкурентоспроможності на ринку та здатність швидко реагувати на зміни.

Управління інноваціями є ключовим фактором успіху підприємства «Дніпроспецсталь». Застосування сучасних управлінських методів та систем дозволяє компанії підтримувати високий рівень продуктивності, ефективно конкурувати на ринку та забезпечувати задоволення потреб клієнтів. Постійне вдосконалення управлінських практик є важливим чинником для досягнення стабільного успіху в сучасному бізнес-середовищі.

Визначено, що процес інноваційного розвитку у стратегічному ключі передбачає виявлення проблем інноваційної діяльності та встановлення необхідних змін, розробку та прийняття до реалізації інноваційної стратегії підприємства, чому має сприяти застосування комплексу менеджменту суб'єкту господарювання [25].

У сучасному бізнес-середовищі впровадження інновацій є стратегічно важливою складовою успіху підприємств. Підприємство «Дніпроспецсталь» активно використовує різноманітні методи та інструменти для успішної реалізації інноваційних проєктів. SWOT-аналіз є потужним інструментом для оцінки внутрішніх сильних і слабких сторін, а також зовнішніх можливостей і загроз, з якими зіштовхується підприємство. На прикладі «Дніпроспецсталі» можна провести SWOT-аналіз її інноваційних проєктів:

Сильні сторони:

- великий досвід у виробництві сталевих виробів.

- висококваліфікований персонал.
- доступ до сучасних технологій.

Слабкі сторони:

- залежність від зовнішніх постачальників.
- можливість виникнення проблем зі зберіганням і транспортуванням сировини.

Можливості:

- постійний попит на сталеві вироби на ринку.
- розвиток нових технологій у виробництві сталі.

Загрози:

- конкуренція на ринку.
- зміни в законодавстві щодо виробництва та експорту сталевих виробів.

Стратегічний аналіз – це комплексне дослідження позитивних і негативних факторів, які можуть вплинути на економічне становище підприємства в перспективі, а також визначити шляхи досягнення стратегічних цілей підприємства. За допомогою стратегічного аналізу готується комплексний стратегічний план розвитку підприємства та здійснюється науково обґрунтована, всебічна і своєчасна підтримка прийняття управлінських рішень [7].

Для успішного впровадження інноваційних проектів «Дніпрспецсталь» може використовувати різні моделі, такі як:

- модель «прототипування»: розробка та тестування прототипів нових продуктів перед їх впровадженням на виробництво.
- модель «Open Innovation»: співпраця з зовнішніми партнерами та науково-дослідними установами для спільної розробки та впровадження інновацій.
- модель «Stage-Gate»: розділення процесу впровадження інновацій на етапи з обов'язковим проходженням кожного етапу контрольної точки (gate).

Управління ризиками є необхідним елементом для забезпечення успішного впровадження інноваційних проектів. «Дніпрспецсталь» може використовувати різні стратегії управління ризиками, такі як ідентифікація, аналіз та оцінка ризиків, розробка планів мінімізації ризиків та контроль їх виконання.

До основних ризиків відносяться високий рівень конкуренції та обмежена здатність конкурувати, ураховуючи відносно високу собівартість виробництва, обмежена кількість сировини необхідної якості. Заходи по захисту діяльності полягають у налагодженні постійних зв'язків зі споживачами, формуванні в них лояльності до бренду ДСС.

- Ризик НДДКР. Завод здійснює діяльність, пов'язану з розробкою планів НДР, організацією робіт за технологічним розпорядженням (ТР) і виробництвом дослідних партій в результаті моніторингу рівня якості продукції, що виготовляється, на основі аналізу початкових вимог замовників, результатів маркетингових досліджень, тенденцій розвитку та науково-технічного запасу і несе відповідні витрати і ризики. Ризик НДДКР відноситься до такого, що значні витрати на створення інноваційних продуктів та послуг можуть не привести до запланованого результату.

- Ризик коливання вартості витрат на виробництво. Завод несе ризик коливання витрат на виробництво (тобто, підвищення цін на сировину та виробниче обладнання). Оскільки всі стратегічні рішення приймаються на рівні заводу (у відповідності з описаним вище підходом до планування закупок), а також у зв'язку з тим, що на протязі року ціни на більшість комплектуючих можуть значно варіювати, Завод не може будь-яким чином контролювати рівень одного із основних видів витрат на виробництво та приймає відповідний ризик. Це основний виробничий ризик, що впливає на собівартість виробництва та всі економічні показники роботи заводу, який несе завод. Підприємство виробляє високоякісні сталі і сплави, тому основними вимогами, що пред'являються до закупівлі сировини і матеріалів, є їх якість та своєчасність поставки.

- Ризик знецінення запасів, пов'язаний з готовою продукцією (в тому числі застаріння і недостатності запасів). Ризик знецінення запасів, який несе завод, можна вважати неістотним, оскільки виробництво продукції здійснюється на позаказній основі. Є невеликий залишок готової продукції, що не затребувана замовником по причині перевищення толерансу, невідповідності якісним

характеристикам або неможливістю покупця сплатити всю партію металопродукції. Частка таких залишків в загальному обсязі відвантаженої продукції складає до 0,5%.

- Ризик знецінення запасів (в тому числі застаріння і недостатність запасів), пов'язаний з сировиною і виробничим обладнанням. Завод несе відповідний ризик застаріння виробничих запасів. Ризик знецінення запасів виникає в результаті зміни попиту на продукцію, виготовлену заводом. Ризик знецінення запасів, який несе завод, має середній або нижче середнього рівня критичності для бізнесу. Присутній постійно. Для мінімізації ризику здійснюються заходи постійного моніторингу рівня запасів, автоматизованого розрахунку нормативу оборотних засобів, визначення максимально можливого рівня залишків на запланований період. Зазвичай ціни на застарілі матеріали, придатні для подальшого використання, встановлюються на більш низькому рівні, ніж понесені в попередньому періоді витрати на їх придбання. Це дозволяє відповідати кон'юктурі ринку та звести до мінімуму збитки від знецінення запасів.

- Ризик пошкодження або втрати під час транспортування відносно готової продукції, сировини і виробничого обладнання. Відповідно до умов поставки завод не несе ризиків пошкодження або втрати під час транспортування продукції, якщо право власності на продукцію переходить до перевізника в момент відвантаження, тобто на складі заводу. Завод та дистриб'ютори укладають договори з перевізниками для обмеження ризику, пов'язаного з транспортуванням продукції. При цьому застосовується система страхування товару CONVENTION ON THE CONTRACT FOR THE INTERNATIONAL CARRIAGE OF GOODS BY ROAD, відповідно до якої відповідальність за товар при транспортуванні несе транспортна компанія.

- Ризик зміни кон'юктури ринку (комерційний ризик). Завод несе ринковий ризик щодо продажів виготовленої продукції. Даний ризик обумовлено можливістю зниження ринкової ціни на продукцію в результаті зміни

кон'юнктури ринку, а також зниження ціни на продукцію на ринку, зниження попиту на продукцію та зменшення обсягів виробництва.

- Ризик відповідальності за якість продукції. Завод несе ризик відповідальності за якість продукції у вигляді отримання претензій від споживачів. У випадку визнання претензії заводом, її врегулювання може здійснюватися шляхом надання заявникові претензії партії продукції з затребуваними характеристиками; відшкодування (компенсації) витрат на доробку; грошової компенсації збитків, зменшення вартості продукції або інше. Рівень ризику є низьким. Відсоток втрат по браку невисокий, так як здійснюються заходи щодо моніторингу ситуації та активному внесенню коригуючих дій.

- Кредитний ризик. Коли здійснюється передоплата за продукцію, даний ризик для заводу є несуттєвим. Ризики є, коли продажі ведуться на основі відкладених платежів.

- Ризик прийняття стратегічних рішень. Завод несе високий рівень ризику за прийняття стратегічних рішень, оскільки, через неправильно обрану стратегію продажів, розвитку, інвестицій, ремонтів і т.п. наслідки можуть бути серйозні, до зупинки заводу. [27]

Основними фінансовими інструментами, які використовує Група в процесі звичайної діяльності, є дебіторська та кредиторська заборгованість, кредити банків, депозити та грошові кошти. Політика Групи не передбачає використання похідних фінансових інструментів з метою управління фінансовими ризиками, що виникають в результаті діяльності Групи.

Ризик ліквідності виникає у разі недостатності ліквідних активів для виконання зобов'язань Групою, за якими настають терміни погашення. Для управління цим ризиком Група здійснює аналіз своїх активів і зобов'язань за строками погашення та планує грошові потоки залежно від очікуваних термінів виконання зобов'язань за відповідними інструментами з метою забезпечення наявності достатніх коштів для виконання вимог кредиторів на постійній основі.

Таблиця 2.4 - фінансові зобов'язання Групи за строками погашення на основі договірних недисконтованих грошових потоків

Станом на 31 грудня 2020 р.	Менш ніж 3 місяці	Від 3 до 12 місяців	Від 1 до 6 років	Усього
Кредити банків	106 779	3 289 869	440 767	3 837 415
Поточна кредиторська заборгованість за товари роботи послуги	1 141 832	550 353	—	1 692 185
	1 248 611	3 840 222	440 767	5 529 600

Таблиця 2.5 - фінансові зобов'язання Групи за строками погашення на основі договірних недисконтованих грошових потоків

Станом на 31 грудня 2019 р.	Менш ніж 3 місяці	Від 3 до 2 місяців	Від 1 до 6 років	Усього
Кредити банків	652 254	412 371	3 226 544	4 291 169
Поточна кредиторська заборгованість за товари роботи послуги	1 373 200	—	—	1 373 200
	2 025 454	412 371	3 226 544	5 664 369

Методи та інструменти реалізації інноваційних проектів, такі як SWOT-аналіз, моделі впровадження інновацій та управління ризиками, грають важливу роль у успішному розвитку підприємства «Дніпроспецсталь». Їх правильне застосування дозволяє підприємству ефективно впроваджувати інновації, забезпечуючи стабільність та конкурентоспроможність на ринку.

SWOT-аналіз є стратегічним інструментом, який використовується для оцінки внутрішніх і зовнішніх факторів, що впливають на діяльність організації. Він допомагає компаніям визначити свої сильні та слабкі сторони, а також можливості і загрози, що можуть виникнути в процесі їхньої діяльності.

Інновації є ключовим чинником успіху будь-якого сучасного підприємства, особливо в галузі виробництва. Підприємство «Дніпроспецсталь» активно розвиває свою систему інноваційного розвитку, вдосконалюючи технології та впроваджуючи нові продукти для підвищення конкурентоспроможності.

Таблиця 2.6 – консолідований звіт про рух грошових коштів (за прямим методом) за 2023 рік

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від: Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	7676420	9079309
Повернення податків і зборів	3005	276328	299477
у тому числі податку на додану вартість	3006	276328	299477
Цільового фінансування	3010	16856	15122
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	16856	15122
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	55291	45889
Надходження від повернення авансів	3020	3926	23145
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	17156	34485
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	2593	6883
Надходження від операційної оренди	3040	18841	22633
Інші надходження	3095	3533	2214
Витрачання на оплату: Товарів (робіт, послуг)	3100	(6354721)	(7748890)
Праці	3105	(668655)	(656327)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(240950)	(235019)
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(204469)	(200528)
Зобов'язання з податку на прибуток	3116	(51)	(55)
Зобов'язання з податку на додану вартість	3117	(2987)	(1429)
Зобов'язання з інших податків і зборів	3118	(201385)	(199043)
Витрачання на оплату авансів	3135	(16752)	(26432)
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	(3107)	(3510)
Інші витрачання	3190	(65952)	(87436)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	516338	571015
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації: фінансових інвестицій	3200	--	8588
необоротних активів	3205	--	256
Надходження від отриманих: відсотків	3215	--	--
дивідендів	3220	--	--
Надходження від деривативів	3225	--	--
Інші надходження	3250	386948	17000
Витрачання на придбання: фінансових інвестицій	3255	(--)	(--)

Продовження таблиці 2.6 – консолідований звіт про рух грошових коштів
(за прямим методом) за 2023 рік

необоротних активів	3260	(47218)	(46173)
Виплати за деривативами	3270	(--)	(--)
Інші платежі	3290	(23538)	(92923)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	316192	-113252
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від:			
Власного капіталу	3300	--	--
Отримання позик	3305	--	--
Інші надходження	3340	32800	89900
Витрачання на:			
Викуп власних акцій	3345	(--)	(--)
Погашення позик	3350	469540	86683
Сплату дивідендів	3355	(--)	(--)
Витрачання на сплату відсотків	3360	(328530)	(417541)

Грошові потоки від операційної діяльності є результатом операцій, як правило тих, що приносять дохід: надходження грошових коштів від продажу продукції (робіт, послуг), інший дохід, виплати постачальникам товарів (робіт, послуг), виплати заробітної плати працівникам, перерахування обов'язкових податків та зборів, тощо. Надходження від операційної діяльності за рік склали 8 070 944 тис. грн., витрати склали 7 554 606 тис. грн. Чистий рух коштів від операційної діяльності склав 516 338 тис. грн. Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності склав (+) 316 192 тис. грн. надходження від повернення депозитів, що були використані для подальшого погашення кредитів, та інших надходжень, що виникли за рахунок інших платежів. Чистий рух коштів від фінансової діяльності складає (-) 809 000 тис. грн. (видаток), що виник в результаті погашення кредиту банку, та сплати відсотків по кредитах. Залишок грошових коштів склав: на початок року 9 661 тис. грн., на кінець року 34 207 тис. грн. Грошових коштів, використання яких обмежено, на балансі підприємства немає. [27]

Майбутній економічний напрямок розвитку галузі великою мірою залежить від ефективності економічних, фінансових та монетарних інновацій, які вживає уряд країни, разом зі змінами в юридичному, регулятивному та політичному середовищі.

Для виробництва сталі в умовах ПрАТ "ДНІПРОСПЕЦСТАЛЬ" впроваджені нові технології та оновлена номенклатура:

- Освоєна технологія виробництва кованої трубної заготовки зі сплаву марки 08ХН32Т.
- Освоєна технологія виробництва методом порошкової металургії швидкорізальної інструментальної сталі марки Р3М3Ф4-МП.
- Освоєна технологія виплавки у відкритій індукційній печі металу сталі марки 15Х16К5Н2МВФАБ-Ш(ЕП866-Ш).
- Освоєння технології виплавки, пресування, деформаційного переділу і термічної обробки швидкорізальної інструментальної сталі марки Р14М3Ф5КМ-МП.
- Освоєно виробництво трубної заготовки зі сталі марки 20Х25Н20С2.

Підприємство активно впроваджує енергоефективні технології виробництва, спрямовані на зменшення споживання енергії та покращення екологічної ефективності.

«Дніпроспецсталь» використовує інформаційні технології для оптимізації виробничих процесів, автоматизації документообігу та контролю якості.

Впровадження нових технологій дозволило «Дніпроспецсталі» підвищити якість своєї продукції та відповідати найвищим стандартам якості.

Оптимізація виробничих процесів та використання енергоефективних технологій призвело до зниження витрат на виробництво. Розробка нових продуктів та використання передових технологій дозволило підприємству збільшити свою частку на ринку та залучити нових клієнтів. За результатами впровадження інноваційних проектів на «Дніпроспецсталі» можна зробити висновок, що ці заходи дали позитивні результати.

Таблиця 2.7 - Обсяги виробництва металопродукції ПАТ «Дніпроспецсталь» за 2021-2020 рр.

Основний вид продукції	2021		2022		2022	
	Обсяг виробництва		Обсяг виробництва		Обсяг виробництва	
	у натуральній формі (фізична од. вим.), тон	у відсотках до всієї виробленої продукції	у натуральній формі (фізична од. вим.), тон	у відсотках до всієї виробленої продукції	у натуральній формі (фізична од. вим.), тон	у відсотках до всієї виробленої продукції
Конструкційна сталь	79 568	46	45563	30	67164	46
Інструментальна сталь	15437	9	17061	11	17236	12
Швидкорізальна сталь	1234	1	1145	1	789	1
Нержавіюча безнікелева сталь	15069	9	12384	8	14039	10
Нержавіюча нікелева сталь	49036	28	44710	30	41957	29
Жаростійка сталь	670	0	700	0	536	0
Інші види металопродукції	11334	7	28164	19	3123	2
Всього	172348	100	149727	100	144844	100

Підприємство підвищило якість продукції, знизило витрати та підвищило свою конкурентоспроможність. Інноваційна діяльність стала ключовим фактором розвитку «Дніпроспецсталі», що дозволяє їй ефективно конкурувати на ринку та забезпечувати стабільний розвиток у майбутньому.

Практична реалізація вдосконалення системи інноваційного розвитку на прикладі «Дніпроспецсталь» підтверджує важливість інноваційних проектів для успішної діяльності підприємства. Постійне вдосконалення технологій та продукції дозволяє підприємству не лише залишатися конкурентоспроможним на ринку, але й активно розвиватися та займати лідерські позиції у своїй галузі.

Єдиний в Україні виробник сортової нержавіючої сталі належить до небагатьох вітчизняних меткомбінатів, які зберегли виробництво на рівні

2019 року. З січня по серпень підприємство випустило 100 000 т прокату і 145 000 т сталі. Падати, щоправда, особливо нікуди: потужності заводу завантажені всього на 24%. Скромний прибуток у 78 млн грн, отриманий у 2019-му, означає рентабельність менше 1%. Не скотитися у збитки допомагають юристи, котрі зуміли скоротити претензії податківців до підприємства майже в мільйон разів. Замість 428 млн грн, які вимагала фіскальна служба, компанія заплатила 510 грн. [26]

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

На основі проведеного дослідження з управління інноваційним розвитком підприємства-суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності ПрАТ «Дніпрспецсталь» можна зробити наступне твердження:

Компанія демонструє високий рівень інноваційної активності, що дозволяє їй залишатися конкурентоспроможною на міжнародних ринках. Основними напрямками інноваційної діяльності є модернізація виробничих процесів, впровадження нових технологій і підвищення якості продукції,

це доводить ефективність управління інноваціями в ПрАТ «Дніпрспецсталь» здійснюється за допомогою стратегічного планування, що включає аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства, визначення ключових цілей і завдань, а також розробку відповідних стратегій і програм.

Одним з ключових факторів успішного впровадження інновацій є наявність достатнього фінансування. ПрАТ «Дніпрспецсталь» використовує як власні кошти, так і залучає зовнішнє фінансування, включаючи іноземні інвестиції та гранти. Впровадження інновацій дозволяє ПрАТ «Дніпрспецсталь» знижувати витрати виробництва, підвищувати продуктивність праці та якість продукції, що в свою чергу позитивно впливає на економічні показники підприємства.

Важливим аспектом є створення ефективної організаційної структури, яка дозволяє оперативно реагувати на зміни ринкових умов і швидко впроваджувати інноваційні рішення. На підприємстві створені спеціалізовані підрозділи, що займаються дослідженнями і розробками, а також впровадженням нових технологій. Для успішного управління інноваціями необхідні висококваліфіковані кадри. ПрАТ «Дніпрспецсталь» приділяє значну увагу підвищенню кваліфікації своїх працівників, залученню молодих спеціалістів та співпраці з науковими установами.

Участь у зовнішньоекономічній діяльності сприяє доступу до новітніх технологій, розширенню ринків збуту та підвищенню міжнародної конкурентоспроможності підприємства.

Загалом, проведене дослідження підтвердило важливість і необхідність системного підходу до управління інноваційним розвитком підприємства. ПрАТ «Дніпрощецсталь» демонструє високий рівень адаптації до сучасних вимог ринку, що забезпечує його стабільний розвиток та зміцнення позицій на міжнародній арені.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Солодкий В. О. Конспект лекцій з дисципліни "Інноваційний розвиток" – Рівне: НУВГП, 2016. 52с. <https://ep3.nuwm.edu.ua/5998/1/06-01-196%281%29.pdf>
2. Стаття "Ключові поняття інноваційного розвитку. Інноваційні чинники циклічного розвитку економіки" URL: https://pidru4niki.com/85841/ekonomika/klyuchovi_ponyattya_innovatsiynogo_rozvitku (дата звернення: 09.06.2024)
3. Амоша, А. І. Нікіфорова, С. І. (2018). *Інноваційна діяльність підприємства: сучасні підходи та методи*. Донецьк: ІЕП НАН України 271 с. URL: https://www.dnu.dp.ua/docs/visnik/fmecon/program_567ec83a22433.pdf
4. Вахненко, Т. П. (2016). *Стратегічне управління інноваційним розвитком підприємства*. Донецьк: ДонНТУ. 254 с.
5. Назаренко, І. А. Сидоренко, Л. П. (2019). *Ефективне управління інноваційними процесами для підприємства*. Київ: ТОВ "Бізнес Плюс". 288 с. URL: https://unionba.com.ua/storage/content/osvita/zbirnyk_tez_npk_2024.pdf
6. Молодіжний економічний вісник ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Засновник – ХНЕУ ім. С. Кузнеця Видавець – ФОП Лібуркіна Л. М. січень 2019, 325с. URL: <https://www.hneu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/MV-01-2019.pdf>
7. *Економіка та бізнес-інновації*. Підручник За редакцією д.е.н., проф. Л. Г. Мельника, д.е.н., проф. О. І. Карінцевої, 2023. 702с. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/29309/1/%D0%9D%D0%B0%D0%B7%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0.pdf>
8. *Менеджмент: прийняття рішень і ризик*. Андрійчук В., Бауер Л. Навч. посібник — К.: КНЕУ, 1998. 316 с. URL: <https://buklib.net/books/21905/>
9. "Управління інноваційною діяльністю підприємства" О. С. Білик, аспірант кафедри економіки, підприємництва та фінансів URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/6_2020/103.pdf (дата звернення: 12.06.2024)
10. *Управління інноваціями: конспект лекцій*. Одеса, Одеський державний екологічний університет, 2015. 126с. URL: http://eprints.library.odeku.edu.ua/id/eprint/205/1/SmirnovaKV_Upravlinnya_innovaciyamy_KL_2015.pdf
11. Андрусь Ольга Іванівна «проблеми формування ефективної кадрової політики підприємств» URL: <https://www.economy-confer.com.ua/full-article/2899/> (дата звернення: 11.06.2024)
12. *Роль інновацій у забезпеченні розвитку підприємства в умовах глобалізованого простору* URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/14115/1/NRMSE2019_V3_P033-034.pdf (дата звернення: 11.06.2024)

13. *Роль інновацій в забезпеченні конкурентоспроможності та сталого розвитку підприємств України* Дерманська Л. В. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/10497/1/%D0%94%D0%B5%D1%80%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0_%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F.pdf

14. Шацька З.Я., Семко В.В. З.Я. Шацька, В.В. Семко. *Впровадження нових технологій на вітчизняних підприємствах* Випуск 40, 2022 URL: https://www.researchgate.net/publication/362384858_INNOVACIJNI_TEHNOLOGI_I_U_GOTELNO-RESTORANNOMU_GOSPODARSTVI

15. Вісник Хмельницького національного університету *Економічні науки* 2014, № 2, Том 1 http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/VKNU-ES-2014-N2-Volume1_210.pdf

16. *Підприємництво та інновації* Науковий журнал з питань економіки та бізнесу Випуск 26, 2023 URL: <https://openarchive.nure.ua/server/api/core/bitstreams/af4ba7a1-1a01-4c89-9642-166cbe4945df/content>

17. Прокопенко О.В., Касьяненко Т.В. Організаційно-економічний механізм управління екологічно спрямованим інноваційним розвитком URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/141443388.pdf>

18. ПілявозТ.М. Вінницький національний технічний університет *Інноваційний розвиток підприємства як важливий аспект розвитку економіки* URL:

<https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/8539/%D0%86%D0%BD%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BE%D0%BA%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%94%D0%BC%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0%20%D1%8F%D0%BA%20%D0%B2%D0%B0%D0%B6%D0%BB%D0%B8%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D0%B0%D1%81%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D1%82%20%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BA%D1%83%20%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D0%BA%D0%B8.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

19. Микитюк П. П., Крисько Ж. Л., Овсянюк-Бердадіна О. Ф., Скочиляс С. М. *Інноваційний розвиток підприємства*. Навчальний посібник. – Тернопіль: ПП «Принтер Інформ», 2015. 224с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/684/1/%D1%96%D0%BD%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BE%D0%BA%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%94%D0%BC%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0.pdf>

20. Конспект лекцій з дисципліни «Економіка інновацій» для підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня всіх технічних спеціальностей. Укл: д.е.н., проф. Олена ПЛАХОТНИК. Кам'янське. ДДТУ. 2022. 62 с. URL: <https://www.dstu.dp.ua/Portal/Data/7/34/7-34-k154.pdf>

21. Ватченко О. Б., Ватченко Б. С., Черевко О. Л. *Інноваційний розвиток підприємства*: навч. посібник. Дніпро: Акцент ПП, 2017. 404с. URL: <https://www.nung.edu.ua/sites/default/files/2021-09/%D0%92%D0%B0%D1%82%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BET..pdf>
22. Шифр «Інновації підприємств» наукова робота на тему: «Інноваційний розвиток підприємств», 2019. 40с. URL: <https://www.pdatu.edu.ua/images/news/2019/october/21/4/roboty/innovatsiipidpriemstv.pdf>
23. Бубенко П. Т. Конспект лекцій з курсу «Інноваційний розвиток підприємства» (для студентів денної та заочної форм навчання освітнього рівня магістр спеціальностей 051 Економіка. Економіка підприємства і 071 Облік і оподаткування. Облік і аудит) П. Т. Бубенко, М. С. Владимірова; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2016. 138с. URL: <https://eprints.kname.edu.ua/43480/1/2016%20%D0%BF%D0%B5%D1%87%20115%D0%9B.pdf>
24. Н.І. Шиян *Інноваційний розвиток підприємства*: навч. посібник. Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. Харків, 2019. 245с. URL: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/12582/1/Shyyan_%20Navch.%20posib_2019.pdf
25. *Процес інноваційного розвитку підприємства та його особливості* Є. О. Діденко, Є. О. Діденко URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2019/54.pdf (дата звернення: 13.06.2024)
26. “100 найбільших приватних компаній 2021” стаття ForbesUA URL: <https://forbes.ua/profile/dniprospetsstal-288> (дата звернення: 13.06.2024)
27. Річна інформація емітента цінних паперів за 2020 рік URL: http://www.dss-ua.com/media/rus/company/official-info/god_inf/zvit2020.pdf (дата звернення: 13.06.2024)
28. Примітки до консолідованої фінансової звітності за рік, що закінчився 31 грудня 2020р. URL: http://www.dss-ua.com/media/rus/company/official-info/fin_inf/primk2020 (дата звернення: 13.06.2024)